

KAMU KESİMİ TOPLU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ

Aydınlık Dergisi, 19 Ağustos 1995

Yıldırım Koç

1995 yılında kamu kesiminde 600 bini aşkın işçinin toplu sözleşme görüşmeleri var. Kamu kesimi işveren sendikalarının verilerine göre, 31.12.1994 tarihi itibarıyla bu işyerlerindeki işçi sayısı 500 bin. Mevsimlik işçilerle birlikte bu rakam 600 bini aşıyor. 500 bin işçinin 64 bini genel bütçeli kuruluşlarda, 102 bini katma bütçeli kuruluşlarda, 2 bini döner sermayeli kuruluşlarda, 314 bini kamu iktisadi teşebbüslerinde ve 17 bini de özel bütçeli kuruluşlarda çalışıyor. Bu işçilerin yaklaşık 350 bininin grev hakkı var. Tümü ise meşru ve demokratik grev-dışı eylemlere başvurabiliyor.

Mücadele aşama aşama geliyor.

İlk aşamada Hükümet yüzde 0 zamdan söz etti. Bu teklif ciddiye alınmadı. 10 Temmuz 1995 günü ise Devlet Bakanı Sayın Dağ, ortalama yüzde 5,4'lük bir teklif getirdi.

TÜRK-İŞ'in tepkisi, teklifi yakmak (11 Temmuz), Ankara'da toplantı yapıp CHP ve DYP Genel Merkezlerine yürümek (18 Temmuz), servis araçlarına binmeyip işe yürüyerek gitmek (21 Temmuz), iş çıkışında DYP ve CHP il merkezlerini ziyaret ve protesto etmek (25 Temmuz), 5 Ağustos'ta Ankara'da Emeğe Saygı Yürüyüşü ve Mitingi, 8 Ağustos günü işe gidip çalışmamak ve akşam işyerlerini terkmemek eylemi oldu.

Bu eylemler öncesinde, işçinin katılım düzeyi ve halkın desteği konularında bazı kuşku vardı. Bu kuşku büyük ölçüde aşıldı.

Şimdi ikinci aşamaya geçiyoruz. Başbakan Sayın Tansu Çiller bu günlerde TÜRK-İŞ'e yeni bir teklif iletecek. Bu teklif büyük olasılıkla yüzde 15-20 dolaylarında olacak. Hükümet, TÜRK-İŞ'in hangi gücünü nereye kadar kullanacağını ölçmeye çalışacak.

TÜRK-İŞ'in elinde birkaç koz var. Bunların biri, erken seçim söylentilerinin arttığı günlerde 18 Temmuz yürüyüşü gibi yürüyüşler ve oturma eylemleri olabilir. İşçileri ve sendikaları halkın önemli ölçüde desteklediği, işçilerin sendikalarına büyük ölçüde sahip çıktıkları günlerde ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile gümrük birliğine girmesi konusunda Avrupa Parlamentosu'nda oylama yapılmasının arifesinde, Hükümetin her siyasal görüşten işçinin yer aldığı meşru eylemlere karşı şiddet kullanması düşünülemez. Ayrıca grevler gündeme gelecek. Grev kararları 13 Temmuz'dan itibaren alındı. Yasaya göre, grev kararının alındığı tarihten sonraki 60 günlük süre içinde grevin uygulanması gerekiyor. Yoksa grev hakkı yanıyor. Bu koşullarda en geç 12 Eylül'den itibaren yasal grevler geliyor. Türkiye tarihinde en fazla işçinin greve çıktığı yıl, 1991'dir. 1991 yılında birbirinden oldukça kopuk biçimde 166 bin işçi greve çıkmıştı. Şimdi ise 350 bin işçinin toplu grevi söz konusudur. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL, greve çıkılması halinde işçilerin evlerinde oturmayacakları, bütün Türkiye'yi bir miting alanına çevireceklerini söylemektedir. Arkasında güçlü bir halk desteği zaten olmayan Hükümetin böyle bir tepkiye fazla direnmesi beklenemez.

Hükümet şimdi ikinci aşamada bizleri biraz oyalayacak. Bu zaman geçmesinin, alacakların geç ödenmesinden kaynaklanan bir kaybı var. Ancak yakın bir gelecekte yüzde 10-15 oranında bir devalüasyon beklendiği biliniyor. Bunun ardından, fiyat artışlarında bir hızlanma yaşanacak. Bir an önce imzalsın diye düşük kabul edilecek bir zam, hızlanacak bu enflasyonla silinip gidecektir.

Toplu sözleşmelerin bağitlanmasının gecikmesinin ikinci bir olumsuzluğu, Yüksek Hakem Kurulu'nun grev hakkı bulunmayan işyerlerindeki toplu iş sözleşmeleri konusunda bir karar vermesidir. Özellikle Tes-İş ve Türk Harb-İş için böyle bir tehlike vardır. Ancak, anti-

demokratik bir yapıdaki Yüksek Hakem Kurulu'nun kararları, yüzbinlerce işçi için emsal oluşturmaz. Aksine, Hükümetin YHK kararları aracılığıyla bir politika dayatması durumunda, diğer sendikaların pasifleşmesi değil, özellikle enerji işçilerinin olağanüstü biçimde hareketlenmesi gündeme gelir.

Toplu sözleşmelerde birinci aşamadan ikinci aşamaya geçiyoruz. Toplu sözleşme bir sınır harbidir, satrançtır. Aceleci olan, panikleyen, kendi saflarında bölücülük yapan kaybeder ve kaybettirir. İkinci aşamada da yeni eylemler gündeme gelecek. İş belki biraz uzayacak, ama başka çare yoksa ve işin uzaması eylemlerin daha da kitleselleşmesini getirecekse, bunun olumsuzluklarına katlanılabilir. Türkiye tarihinin en büyük grevlerinin uygulanmasıyla başlayacak üçüncü aşamada ise, satınalma gücünün korunmasını temel alan bir düzenleme üzerinde pazarlığa girişilecektir.

IMF'nin temel bir hedefi, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketinin 1989 yılında toplu sözleşmelere yaygın bir biçimde yerleştiği düzenlemenin kaldırılmasıdır. Toplu sözleşmelerimizin en önemli hükümlerinden biri, ücret zamlarının en azından bir önceki altı aylık dönemin enflasyonu oranında olmasıdır. IMF, gerçek ücretleri düşürebilmek amacıyla, bu düzenlemeyi kaldırmak, onun yerine, bir sonraki dönemin Hükümetçe yapılacak enflasyon tahminini esas almak istemektedir. Gücümüz bu sistemi korumaya yetmezse, önümüzdeki yıllarda sistemli bir biçimde hızlandırılacak enflasyonla ücretlerin satınalma gücünün hızla düşürülmesi gündemdedir. En fazla duyarlı olunması gereken nokta, budur.